

MEĐUNARODNOPRAVI OKVIR ZA UKLANJANJE RODNO

**UVJETOVANOG NASILJA NAD ŽENAMA: CEDAW KONVENCIJA I
ISTANBULSKA KONVENCIJA**

DR. SC. DUBRAVKA ŠIMONOVIĆ

MEĐUNARODNOPRAVNI OKVIR ZA UKLANJANJE NASILJA NAD ŽENAMA DIO JE MEĐUNARODNOPRAVNOG OKVIRA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA.

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA ŽENA SE POČETNO RAZVIJALA U SKLOPU ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA “SVIH “ KROZ ZABRANU DISKRIMINACIJE NA NA OSNOVU SPOLA .

PRIMJERICE OPĆA DEKLARACIJU O LJUDSKIM PRAVIMA IZ 1948. GODINE U ČLANKU 2. ODREĐUJE: “SVAKOME PRIPADAJU SVA PRAVA I SLOBODE UTVRĐENE U OVOJ DEKLARACIJI BEZ RAZLIKE BILO KOJE VRSTE, KAO ŠTO JE RASA, BOJA KOŽE, SPOL, JEZIK, VJEROISPOVIJED, POLITIČKO ILI DRUGO MIŠLJENJE, NACIONALNO ILI DRUŠTVENO PODRIJETLO, IMOVINA, ROĐENJE ILI DRUGI STATUS”.

USVAJANJEM UN KONVENCIJE O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA –

CEDAW KONVENCIJE 1979 POČINJE SE RAZVIJATI POSEBNI MEĐUNARODNOPRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA ŽENA A LJUDSKA PRAVA ŽENA SE POTVRĐUJU KAO SASTAVNI DIO MEĐUNARODNOG PRAVA O LJUDSKIM PRAVIMA.

OVAJ PRAVNI OKVIR DOPUNJUJE I RAZRAĐUJE :

UN DEKLARACIJA O UKLANJANJU NASILJA NAD ŽENAMA IZ 1993,

PEKINŠKA PLATFORMA ZA DJELOVANJE IZ 1995,

UN REZOLUCIJA VIJEĆA SIGURNOSTI 1235 O ŽENAMA , MIRU I SIGURNOSTI

2030 AGENDA ZA SOCIJALNI RAZVOJ SA GOLOM 5 : POSTIZANJE RODNE

JEDNAKOSTI I OSNAŽIVANJE ŽENA I CILJEM 2 - UKLANJANJE NASILJA NAD ŽENAMA,

REGIONALNE KONVENCIJE:

PROTOKOL NA AFRIČKU POVELJU O LJUDSKIM PRAVIMA I PRAVIMA ŽENA U AFRICI - MAPUTO PROTOCOL, MAPUTO PROTOKOL IZ 2003,

INTER-AMERIČKA KONVENCIJA O PREVENCIJI, KAŽNJVANJU I UKLANJANJU NASILJA NAD ŽENAMA (KONVENCIJA BELEM DO PARA) IZ 1994,

KONVENCIJI VIJEĆA EUROPE O PREVENCIJI I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I OBITELJSKOG NASILJA- ISTANBULASKA KONVENCIJA IZ 2011,

UN CEDAW KONVENCIJA JE STUPILA NA SNAGU 1981. GODINE, A DO DANAS JE PRIHVAĆENA OD STRANE 189 DRŽAVA.

FAKULTATIVNI PROTOKOL JE USVOJEN 1999, STUPIO NA SNAGU 2000. GODINE, 109 DRŽAVA PRIHVATILO , ON OMOGUĆUJE :

1. PODNOŠENJE INDIVIDUALNIH PRITUŽBI CEDAW ODBORU
2. PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA ISTRAGOM O OZBILJNOM ILI SUSTAVNOM KRŠENJU PRAVA CEDAW ODBORU

REPUBLIKA HRVATSKU JE DRŽAVA STRANKA CEDAW KONVENCIJE OD 1992. GODINE A FAKULTATIVNOG PROTOKOLA OD 2001.GODINE.

CEDAW KONVENCIJA JE TEMELJNI PRAVNO OBVEZUJUĆI MEDUNARODOPRAVNI INSTRUMENT ZA ZAŠTITU PRAVA ŽENA KOJEM JE CILJ POSTIZANJE PUNE JEDNAKOSTI MUŠKARACA I ŽENA. ONA JE :

- ANTIDISKRIMINACIJSKI INSTRUMENT - ZABRANJUJE SVE OBLIKE DISKRIMINACIJE NA OSNOVU SPOLA ŠTO UKLJUČUJE ILI VIŠESTRUKU DISKRIMINACIJE
- INSTRUMENT ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA ŽENA- ZABRANJUJE KRŠENJA SVIH LJUDSKIH PRAVA U ŽENA U JAVNOJ I PRIVATNOJ DOMENI UKLJUČITI I U OBITELJI
- INSTRUMENT ZA OSNAŽIVANJE ŽENA – OMOGUĆUJE PRIVREMENE POSEBNE MJERE ZA UBRZANJE POSTAZANJA JEDNAKOSTI TE POSEBNE MJERE ZA SASTATI MAJČINSTVA
- INSTRUMENT ZA UKLANJANJE STEREOTIPA O ULOGAMA MUŠKARACA I ŽENA – POZIVA NA MJENJANE STEREOTIPA O ULOZI ŽENA I MUŠKARACA , POSEBICE O MAJČINSTVU I O ODGOJU DJECE
- ZA UKLANJANJE NASILJA NAD ŽENAMA – DEFINIRA RODNO UTEMELJENO NASILJE KAO OBLIK DISKRIMINACIJE TE ONO NASILJE KOJE SE ODNOSI NA ŽENE ZATO STO SU ŽENE ILI KOJE PREKOMJERNO POGAĐA ŽENE

CEDAW KONVENCIJA DEFINIRA DISKRIMINACIJU ŽENA U ČLANKU 1:

" U SVRHU OVE KONVENCIJE IZRAZ 'DISKRIMINACIJA ŽENA' OZNAČAVA SVAKU RAZLIKU, ISKLJUČENJE ILI OGRANIČENJE UČINJENO NA OSNOVI SPOLA KOJEMU JE POSLJEDICA ILI SVRHA DA ŽENAMA UGROZI ILI ONEMOGUĆI PRIZNANJE, UŽIVANJE ILI KORIŠTENJE LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA NA POLITIČKOM, GOSPODARSKOM, DRUŠTVENOM, KULTURNOM, GRAĐANSKOM ILI DRUGOM PODRUČJU, BEZ OBZIRA NA NJIHOVO BRAČNO STANJE, NA OSNOVI JEDNAKOSTI MUŠKARACA I ŽENA."

OVA SVEOBUHVAATNA DEFINICIJA DISKRIMINACIJE ŽENA UKLJUČUJE RAZNE OBLIKE DISKRIMINACIJE UKLJUČUJUĆI I NASILJE NAD ŽENAMA, KOJEM JE "SVRHU ILI POSLJEDICU KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA ŽENA".

CEDAW KONVENCIJA USPOSTAVLJA CEDAW ODBOR ZA UKLANJANJE
DISKRIMINACIJE ŽENA KOJI SE

SASTOJI OD 23 STRUČNJAKA/INJE IZABRANE OD STRANE DRŽAVA STRANAKA OVE
KONVENCIJE NA MANDAT OD 4 GODINE.

CEDAW ODBOR USVAJA:

ZAKLJUČNE PREPORUKE NAKON RAZMATRANJA IZVJEŠĆA DRŽAVA STRANAKA,
OPĆE PREPORUKE ZA TUMAČENJE DOSEG POJEDINIH ODREDBI ILI PODRUČJA,
ODLUKE U PRITUŽBAMA O POJEDINAČNIM SLUČAJEVIMA ILI U ISTRAGAMA O
KRŠENJU KONVENCIJE,

IZJAVE , PRIOPĆENJA O AKTUALNIM TEMAMA ILI DOGAĐAJIMA.

CEDAW ODBOR JE 1992. GODINE USVOJIO

OPĆU PREPORUKU BR. 19 O NASILJU NAD ŽENAMA U KOJOJ JE
POJASNIO DA

"DEFINICIJA DISKRIMINACIJE IZ ČLANKA 1 KONVENCIJE UKLJUČUJE
RODNO UTEMELJENO NASILJE" KOJE JE

"...NASILJE PREMA ŽENI ZATO STO JE ŽENA ILI ZATO ŠTO
DISPROPORCIONALNO POGAĐA ŽENE. ONO UKLJUČUJE AKTE KOJIMA SE
NANOSI FIZIČKO, PSIHIČKO ILI SEKSUALNO OŠTEĆENJE ILI PATNJA,
PRIJETNJE TAKVIM AKTIMA, PRISILA ILI ODUZIMANJE SLOBODE”.

ODGOVORNOST DRŽAVE ZA KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA

ČLANAK 2 (E) CEDAW KONVENCIJE ZABRANJUJE DISKRIMINACIJU OD BILO KOJE FIZIČKE OSOBE.

DRŽAVA JE ODGOVORNA ZA KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA OD STRANE POJEDINCA UKOLIKO "S DUŽNOM PAŽNJOM" (*DUE DILLIGENCE*) NE PODUZME MJERE DA ISTE SPRIJEČI.

DRŽAVA PREMA NAČELU "DUŽNE PAŽNJE" MOŽE BITI ODGOVORNA ZA KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA OD STRANE POJEDINCA UKOLIKO S *DUŽNOM PAŽNJOM* NE PODUZME MJERE DA ISTE SPRIJEČI, KAZNI POČINITELJA I OSIGURA ZAŠTITNE SERWISE I KOMPENZACIJU ŽRTVI.

U 7 MJESECU 2017 JE CEDAW ODBOR USVOJIO NOVU
OPĆU PREPRUKU BR. 35 O RODNO UTEMELJENOM NASILJU NAD ŽENAMA
KOJOM SE NADOPUNJUJE OPĆA PREPORUKA BR. 19 O NASILJU NAD ŽENAMA.

OVA OPĆA PREPORUKA PREDSTAVLJA SVEOBUHVAATNO TUMAČENJE
PRIMJENE CEDAW KONVENCIJE UTEMELJENO NA RAZVOJU NA OVOME
PODRUČJU OD 1992. DO 2017

KONVENCIJI VIJEĆA EUROPE O PREVENCIJI I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I OBITELJSKOG NASILJA- ISTANBULSKA KONVENCIJA

KONVENCIJI VIJEĆA EUROPE O PREVENCIJI I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I OBITELJSKOG NASILJA- ISTANBULSKA KONVENCIJA IZ 2011, ODNOSI SE NA NASILJE NAD ŽENAMA I NA OBITELJSKO NASILJE KOJE OBUHVAĆA SVE ŽRTVE TE JE ONA RODNO OSVJEŠTENA KONVENCIJA IAKO NE I JEDNOSTRANA A ZA SVOJU CILJ NAVODI:

"ZAŠTITU ŽENA OD SVIH OBLIKA NASILJA TE UKLANJANJE OBITELJSKOG NASILJA", NO UZ TO SE NAVODI DA ĆE ONA "DOPRINIJETI SUZBIJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA," ČIME SE UKAZUJE NA JASNU POVEZANOST NASILJA NAD ŽENAMA I DISKRIMINACIJE

ISTANBULASKA KONVENCIJA IZ 2011, DEFINIRA NASILJE NAD ŽENAMA KAO OBLIK DISKRIMINACIJE ŽENA I KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA ŽENA.

ČLANAK 3.(A) : “NASILJE NAD ŽENAMA” SMATRA SE KRŠENJEM LJUDSKIH PRAVA I OBLIKOM DISKRIMINACIJE ŽENA I OZNAČAVA SVA DJELA RODNO UTEMELJENOG NASILJA KOJA IMAJU ZA POSLJEDICU ILI ĆE VJEROJATNO IMATI ZA POSLJEDICU TJELESNU, SEKSUALNU, PSIHIČKU ILI EKONOMSKU ŠTETU ILI PATNJU ŽENA, UKLJUČUJUĆI PRIJETNJE TAKVIM DJELIMA, PRISILU ILI NAMJERNO ODUZIMANJE SLOBODE, BILO DA SE POJAVLJUJU U JAVNOM ILI PRIVATNOM ŽIVOTU.

ZA RAZUMJEVANJE OVE DEFINICIJE USVOJENE SU I DEFINICIJE KOJIMA SE OBJAŠNJAVJU POJMOVI : ROD, RODNO UTEMELJENO NASILJE NAD ŽENAMA, ŽRTVA I ŽENA:

C. “ROD” OZNAČAVA DRUŠTVENO OBLIKOVANE ULOGE, PONAŠANJA, AKTIVNOSTI I OSOBINE KOJE ODREĐENO DRUŠTVO SMATRA PRIKLADNIMA ZA ŽENE I MUŠKARCE;

D. “RODNO UTEMELJENO NASILJE NAD ŽENAMA” OZNAČAVA NASILJE USMJERENO NA ŽENU ZBOG TOGA ŠTO JE ŽENA ILI KOJE NERAZMJERNO POGAĐA ŽENE;

E. “ŽRTVA” OZNAČAVA SVAKU ŽENSKU OSOBU KOJA JE IZLOŽENA PONAŠANJU NAVEDENOM U TOČKAMA A. I B.;

F. “ŽENE” UKLJUČUJE I DJEVOJČICE MLAĐE OD 18 GODINA.

ISTANBULSKA KONVENCIJA JE PRVI MEĐUNARODNOPRAVNI INSTRUMENT KOJI DEFINIRA “NASILJE U OBITELJI” U ČLANKU 3 B:

“ OZNAČAVA SVA DJELA TJELESNOG, SEKSUALNOG, PSIHIČKOG ILI EKONOMSKOG NASILJA KOJA SE DOGAĐAJU U OBITELJI ILI KUĆANSTVU ILI IZMEĐU BIVŠIH ILI SADAŠNJIH BRAČNIH DRUGOVA ILI PARTNERA, NEOVISNO O TOME DIJELI LI POČINITELJ ILI JE DIJELIO ISTO PREBIVALIŠTE SA ŽRTVOM”

ISTANBULSKA KONVENCIJA KAO NAJNOVIJA NORMIRA SAV DOSADAŠNJI RAZVOJ NA OVOME PODRUCJU TE POSTAVLJA HOLISTIČKI OKVIR ZA BORBU I PREVENCIJU NASILJA NAD ŽENAM I U OBITELJI.

OVAJ OKVIR SE TEMELJI NA PREVENCIJI, POMOĆI ŽRTVAMA, PROGONU POČINITELJA I POVEZANE POLITIKE (4 P)

PREVENCIJI NASILJA,

MJERE ZA POMAGANJE ŽRTVAMA,

PROGON POČINITELJA

TE POVEZANE SVEOBUHVAATNE POLITIKE

GREVIO - MEHANIZAM NADZORA

ČLANAK 66 ISTANBULSKE KONVENCIJE USPOSTAVLJA SKUPINU STRUČNIH OSOBA ZA DJELOVANJE PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U OBITELJI (GREVIO) ZA PRAĆENJE PROVEDBE OVE KONVENCIJE OD STRANE STRANAKA.

GREVIO SE POČETNO SAS TOJI OD 10 STRUČNJAKINJA/KA , MANDAT JE ČETIRI GODINE UZ MOGUĆNOST JEDNOG REIZBORA

NAKON 25 RATIFIKACIJA GREVIO SE POVEĆAVA NA 15 STRUČNJAKINJA / KA

UZ NJEGA JE PREDVIĐEN I ODBOR DRZAVA STRANAKA KONVENCIJE.

CEDAW KONVENCIJA KAO GLOBALNI MEĐUNARODNOPRAVNI INSTRUMENT

OBUHVAĆA NASILJE NAD ŽENAMA KAO OBLIK DISKRIMINACIJE ŽENA

ISTANBULSKA KONVENCIJA KAO REGIONALNA EUROPSKA KONVENCIJA POLAZI OD NASILJA NAD ŽENAMA KAO OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA I KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA TE DOPRINOSI UKLANJANJU DRUGIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA.

ONE SE PREKLAPAJU I NADOPUNJUJU U POGLEDU SUZBIJANJA NASILJA NAD ŽENAMA.

NOVO USVOJENA OPĆA PREPORUKA CEDAW ODBORA BR. 35 O RODNO UTEMELJENOM NASILJU NAD ŽENAMA KOJOM SE DOPUNJUJE OPĆA PREPORUKA CEDAW ODBORA BR. 19 NA GLOBALNOJ RAZINI PRATI DETALJNIJU NORMATIVNU RAZINU ISTANBULSKE KONVECIJE TE SE TIME JAČA SINERGIJA IZMEĐU OVA DVA INSTRUMENTA.

OVO JE I PRVA OPĆA PREPORUKA CEDAW ODBORA USVOJENA UZ SURADNJU S POSEBNOM IZVJESTITELJICOM ZA SPRIJECAVANJE NASILJA NAD ŽENAMA